

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 62.

Torsdagen den 7 Juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Till behandling förekom Stat-Utskottets Memorial N:o 49, med förslag till åtskilliga stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

I fråga om sättet för detta ärendes föredragning yttrade

Herr Sjöberg: Jag tillåter mig hemställa, Herr Talman, huruvida det må vara nödvändigt att läsa upp alla de paragrafer, som förekomma i det vid Utskottets memorial fogade förslag till åtskilliga stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret. På första sidan af sagda memorial omförmåles, att en ändring skett i senare momentet af § 3, hvilken ändring grundar sig på Riksdagens bifall till ett af Stats-Utskottet under N:o 48 afgifvet utlåtande. Vidare har Utskottet under § 78 infört en föreskrift, likaledes grundad på Riksdagens bifall till Sammansatta Stats- Banko- och Lag-Utskottets hemställan i dess Utlåtande N:o 1. Slutligen har en ändring skett i senare delen af § 80, afvenledes föranledd af ett Riksdagens beslut; hvarjemte Utskottet anmärker, att ur det föreslagna reglementet uteslutits en del stadganden och föreskrifter angående numera fullgjorda utbetalningar eller verkställda åtgärder. Jag föreställer mig därför, att åtminstone icke några andra §§ än de af mig nu särskildt nämnda böra uppläsas, derest icke någon af Kammarens ledamöter sådant påyrkar; men hemställer emellertid, att vid föredragningen endast numren å samtliga nu ifrågakvarande paragrafer må efter ordningsföljden angifvas, hvarigenom ju en icke obetydlig tid kan vinnas.

Denna framställning bifölls; hvarefter de af Utskottet i förevarande memorial föreslagna stadganden samt affönings-, indragnings- och pensionsstater vid Riksgäldskontoret, i enlighet med den antagna föredragningsordningen, genomgingos och af Kammaren godkändes.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af hemmanet

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 62.

Neder Jerfva N:o 2 i Solna socken och Danderyds skeppslag af Stockholms län.

§ 3.

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.

Föredrogs Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Memorial N:o 4, i anledning af erhållen återremiss å förslag om utredning i fråga om anskaffande af lämpliga lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.

Sedan Riksdagens båda Kamrar till Utskottet återförvisat dess Utlatande (N:o 2) öfver Herr *O. M. Björnstjernas* inom Första Kammaren afgifna motion, N:o 22, hade Utskottet i föreliggande memorial hemställt:

»att Herr Björnstjernas ifrågavarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar *dels* att hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda hvar och huru lämplig byggnadsplats eller lämpliga byggnadsplatser för nytt riksdagshus och nytt riksbankshus må kunna beredas samt låta utarbета ritningar och kostnadsförslag i berörda hänseenden, äfvensom utreda såväl huruvida i sådant fall icke nuvarande riksdagshus må till riksarkiv eller annat statens ändamål kunna användas som ock öfriga med omförmälda byggnadsförslag på ett eller annat sätt sammanhängande frågor, samt derefter så fort ske kan i ämnet aflåta proposition till Riksdagen, *dels ock* att till bestridande af de med dessa utredningar förenade kostnader ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af tiotusen kronor.»

I en vid memorialet fogad reservation hade Herr *I. Lyttkens* för sin del framställt följande förslag:

»att Herr Björnstjernas ifrågavarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar *dels* att hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda ej mindre hvar och huru lämplig byggnadsplats eller lämpliga byggnadsplatser för nytt riksdagshus och nytt riksbankshus må kunna beredas, och huruvida i sådant fall icke nuvarande riksdagshus må till riksarkiv eller annat statens ändamål kunna användas, än äfven öfriga med omförmälda byggnadsförslag på ett eller annat sätt sammanhängande frågor, samt derefter så fort ske kan i ämnet aflåta proposition till Riksdagen, *dels ock* att till bestridande af de med dessa utredningar förenade kostnader ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af tiotusen kronor.»

Efter uppläsning af Utskottets hemställan yttrade

Herr Lyttkens: Angående de af motionären föreslagna storartade byggnadsföretag har Utskottet kommit till det resultat, att icke allenast en utredning bör ske, hvar plats för dessa byggnader kan fås, utan äfven den önskan uttalas, att ritningar och kostnadsförslag för sjelfva byggnaderna skola anskaffas. I min reservation har jag framhållit skälen, hvarför jag ansett olämpligt att infordra kostnadsförslag och ritningar för dessa byggnader, innan man vet hvar de skola ligga. Antager man, att en ny byggnad kommer att uppföras på den nuvarande

teatertomten, är det naturligt, att ingen annan stil för densamma kan ifrågakomma, än den nuvarande byggnadens, emedan den nya byggnaden bör vara lika med det midt emot belägna palatset, hvilka båda byggnader utgöra så att säga ett slags flyglar till Kongl. slottet. Om åter en annan plats ifrågakommer, borde man kunna hafva den förhoppningen, att nutidens arkitekter skulle kunna uppgöra ritningar till en byggnad med en elegantare och mera tidsenlig stil än de nyssnämnda byggnadernas. Att åter låta uppgöra ritningar till en byggnad, innan platsen för densamma är gifven, anser jag för bortkastade penningar och alldeles onödigt. Den utredning, som erfordras, skulle således, enligt min åsigt, endast bestå i en utredning deraf, huru stor plats som behöfdes för ett riksdagshus. Sedan detta väl vore gjort, kunde man framkomma med förslag på de olika tomter, som kunde anses lämpliga, med uppgift på deras olägenheter och fördelar. Riksdagen blefve då i tillfälle att pröfva, hvilken plats den kunde anse vara för sig den fördelaktigaste. Först när detta skett och platsen blifvit bestämd, borde dess bebyggande blifva föremål för en allmän täflan, och ett så högt pris för det bästa byggnadsförslaget utsätts, att man kunde hafva hopp om att Europas arkitekter skulle deltaga i täflingen. Man skulle sålunda få det verkliga bästa förslag, som kunde åstadkommas, och undvika sådana der dussinritningar, som visserligen fås för blott ett eller annat tusental kronor, men icke äro värda annat än att, såsom det heter på riksdagsspråket, läggas till handlingarna.

Af dessa skäl yrkar jag bifall till min reservation, enligt hvilken hvarken ritningar eller kostnadsförslag öfver den ifrågasatta byggnaden åstundas.

Herr And. Persson: Om någonsin några olikartade frågor blifvit sammankopplade med hvarandra, så är det väl genom nu föreliggande förslag af Herr O. M. Björnstjerna. Om jag icke misstager mig, tror jag att knappast någon inom hela riksdagen mera klandrat sammanbindningen af försvars- och skattefrågorna. För egen del huser jag den mening, att sistnämnda frågors sammankoppling varit ojemförligt mera berättigad än det förslag, hvarom detta Utskottets förslag handlar. Vid sådant förhållande och då Riksdagen väl kan sägas nu vara i sin minst sagdt trettonde timme och det således icke är möjligt att åstadkomma någon enighet i denna fråga, anhåller jag för min del att Kammaren ville afslå det föreliggande betänkandet.

Herr Nils Petersson: Jag är af alldeles samma tanke som reservanten, att det är olämpligt att uppgöra ritningar och kostnadsförslag för en byggnad, innan Riksdagen godkänt platsen för densamma — ty enligt mitt förmenande bör man först hafva bestämt, hvar man skall bygga, innan man ingår i bedömande, huruvida ritningen för byggnaden är lämplig eller icke — men jag är icke öfverens med honom i det hänseendet, att denna fråga bör öfverlemnas till Kongl. Maj:t. Jag vill icke vara med om ett sådant fattigdomsbevis från Riksdagen, som att gå till Kongl. Maj:t och fråga, hvar Riksdagen skall bygga sitt riksdagshus, sin riksbank och dylikt. Riksdagen representeras ju af sina fullmäktige, för hvilka det är en rättighet och kan blifva en

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.
(Forts.)

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m. (Forts.)

skyldighet, om Riksdagen ålägger dem det, att taga saken om hand och göra en utredning härom. Jag är därför af samma tanke som den näst föregående talaren, eller att detta förslag icke bör bifallas, hvarför jag yrkar afslag å betänkandet.

Herrar *J. Anderson* i Tenhult, *L. Jönsson* och *A. Magnusson* förenade sig med Herr Nils Petersson.

Herr Sjöberg: Jag instämmer i alla i den mening, Herr Lyttkens uttalat, och således äfven till en del i hvad den näst föregående talaren anfört. En omständighet skall jag dock, efter jag nu har ordet, be att få påpeka, och det är, att Sammansatta Utskottet synes icke hafva lagt tillräcklig vikt på den efter min uppfattning oundgängliga omständigheten, att man först bör söka utfinna en plats för ett nytt hofstall. Förr än den frågan blifvit afgjord, måste hvarje af de byggnadsföretag, hvarom nu afhandlas, komma att stanna. Detta har också motionären i Första Kammaren uppmärksammat, och jag tror, att en lång tids erfarenhet bör gifva oss alla vid handen, att detta är en fråga, som framför allt måste lösas. Det synes mig således skola hafva varit af en otrolig vikt, om Utskottet inskränkt sin framställning till endast detta, ty blifver denna fråga en gång väl löst, skall det sannolikt icke dröja många år, förr än alla de dermed mer eller mindre sammanhängande byggnadsfrågorna skola utveckla sig på ett mycket lyckligt och tillfredsställande sätt. Men utan att först afgöra frågan om plats för hofstallet, kommer man icke det ringaste framåt med sjelfva hufvudsaken. Vi böra besinna, att denna fråga är så gammal som mer än trettio år, och vid sådant förhållande synes det mig som om tiden nu kunde vara inne att få den löst. Då emellertid tvenne föregående talare yrkat rent afslag å Utskottets hemställan, vore det allt för djerft af mig att framkomma med något positivt yrkande i saken. Jag har blott velat fästa uppmärksamheten på en omständighet, som jag trott vara förtjent af att vid denna frågas behandling tagas i allvarligt begrundande.

Herr Olof Jonsson: Hellre än att bifalla Herr Lyttkens' reservation, yrkar jag afslag på alltsammans, ty hvad tjenar det till att få en utredning endast om platsen, då man på samma gång icke får någon föreställning om hvad det kostar att bygga eller hur byggnaderna skulle taga sig ut på de olika platserna. Nu synes det visserligen vara lättaste och lämpligaste utvägen att afslå alltsammans. Men månne detta i sjelfva verket vore så klokt? Frågan om ett nytt riksarkiv är för denna riksdag fallen, men tro herrarne att vi år efter år kunna afslå den frågan, om icke någon åtgärd vidtages för anskaffande af någon annan byggnad för Riksarkivets behof än den nuvarande. Och när det är möjligt att vi genom att fatta ett raskt beslut skulle kunna ena oss om plats för t. ex. ett riksdagshus och äfven för en ny riksbank, hvarigenom lokal för Riksarkivet också skulle kunna beredas, anser jag att det vore välbetänt att bifalla hvad Utskottet föreslagit. Annars komma vi derhän att vi först bevilja medel till ett nytt riksarkiv och derefter till ett nytt riksdagshus och derigenom kanske kasta

bort en eller annan million, som vi kunde slippa, om vi nu med kraft grepe oss verket an och bifölle hvad Utskottet föreslagit.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.
(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Jag hoppas att man icke på fullt allvar begärt afslag på det nu föredragna betänkandet, ty när Kammaren för några få dagar sedan återremitterade denna fråga till Utskottet, så visade Kammaren ju derigenom att den ville göra något för frågans lösning. Hade det varit meningen att få rent afslag, hvarom yrkande då äfven framställdes, så hade det väl varit beqvämast att afslå frågan genast utan någon återremiss. Men det befans att majoriteten verkligen ville göra något för att få frågan löst. Besynnerligt förefaller det mig också att man kan tala om att man icke behöfver göra något i denna fråga, när man ständigt hör klagomål öfver det nuvarande riksdagshuset och det stora behovet af ett nytt. Det är icke någon ny fråga denna, ty den har i många år stått på dagordningen, men hvarje gång man sökt göra något för dess lösning och framlagt förslag i sådant syfte, har den ena tyckt att *det* icke var bra och den andra att *det* icke var bra, och så har man afslagit alltsammans, så att man för hvarje riksdag måst börja på nytt igen.

En talare anförde såsom skäl för sitt yrkande om afslag att det skulle vara ett fattigdomsbevis af Riksdagen, om den vände sig till Kongl. Maj:t och begärde en utredning. Men icke kan man väl alltid påstå att det är ett fattigdomsbevis, när Riksdagen skrifer till Kongl. Maj:t för att begära en utredning, ty en sådan lär väl behöfvas i åtskilliga fall. När det nu är fråga om ett nytt riksdagshus och en ny riksbank, behöfves en utredning huruvida icke det nuvarande riksdagshuset möjligen kan lämpa sig för Riksarkivets behof, och dermed är man ju inne på en ren statsangelägenhet, liksom man alltid funnit, att när det är fråga om att bygga här eller der, så har icke Riksdagen till sitt förfogande några särskilda tomter, utan kommer alltid i kollision med de tomter, som stå till Kongl. Maj:ts och kronans disposition. Derfor har Utskottet trott att det är lättast att lösa denna fråga på det sätt Utskottet nu föreslagit. Härtill kommer att Riksdagen icke på ett, utan på flera sätt sökt lösa dessa frågor om uppförande af nytt riksdagshus och ny riksbank. Först sökte Riksdagen lösa båda frågorna i ett sammanhang och uppdrog åt fullmäktige i Riksgäldskontoret och Riksbanken att i alla delar utreda dessa frågor, och härmed laborerade dessa myndigheter i, om jag mins rätt, tre år. Derefter uppdrog Riksdagen åt fullmäktige i Riksgäldskontoret icke endast en, utan flera gånger att ensamt lösa frågan om ett nytt riksdagshus. Fullmäktige gjorde allt hvad på dem ankom, men när förslaget kom till Riksdagen, så föll det. Bankofullmäktige hafva haft i uppdrag att skaffa plats för ett nytt riksbankshus och lösa den frågan oberoende af frågan om ett nytt riksdagshus. Ja, dermed hafva bankofullmäktige nu laborerat i många Herrans år, utan att vi kommit en enda tum närmare det sökta målet. Såvidt jag kunnat se, har Riksdagen således försökt på alla möjliga sätt att sjelf lösa frågan, utan att lyckas. Nu återstår endast en utväg oförsökt, och det är att skriva till Kongl. Maj:t och begära en utredning samt se huru detta kan gestalta sig, eller om det alltjemt

Angående ut- skall visa sig att frågan är olöslig och riksdagshuset måste vara på
redning i detta ställe i evighet, därför att man icke kan komma öfverens om
fråga om an- denna utredning och lösning.
skaffande af
nya lokaler

Mellan Utskottets och Herr Lyttkens' förslag finnes i min tanke
ingen skilnad. För min del hade jag inom Utskottet den åsigt, att
för Riksdagen, Riksdagen, man mycket väl kunde understödja Herr Lyttkens' förslag, men då
hen m. m. upplystes det att skilnaden var högst obetydlig eller åtminstone ingen-
(Forts.) ting att tala om. Herr Lyttkens säger att det är gifvet att, om man
skrifver till Kongl. Maj:t och begär en utredning och förslag, så måste
denna utredning vara åtföljd af åtminstone någon tillstymmelse till
ritning, så att det visar sig om den erbjudna platsen är tillräckligt
stor, samt ett öfverslag af kostnaderna, så att man får kännedom om
priset å de olika platserna. Detta anser Herr Lyttkens alldeles ound-
gängligen nödvändigt. Detsamma har också Utskottets majoritet ansett,
ty i förslaget heter det, »att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda hvar
och huru lämplig byggnadsplats eller lämpliga byggnadsplatser för
nytt riksdagshus och nytt riksbankshus må kunna beredas samt låta
utarbета ritningar och kostnadsförslag i berörda hänseenden». Då
Riksdagen nu begär en utredning hvar lämpliga byggnadsplatser kunna
erhållas och anhåller om ritningar och kostnadsförslag just i sådant
hänseende, så kan jag icke fatta annat än att man åsyftar samma
slags ritningar som Herr Lyttkens, så att Riksdagen icke behöfver
famla i mörker i afseende derå, huruvida platsen är stor nog, och om
kostnaderna för densamma, ty några upplysningar bör man väl kunna
vänta då förslaget kommer från Kongl. Maj:t. Vore det åter meningen
att få fullständiga detaljritningar, såsom det stod i förra förslaget från
Utskottet, så hade Utskottet naturligtvis icke inkommit med detta för-
slag som nu föreligger. Icke kan det heller vara skäl att kasta bort
penningar på utarbetandet deraf, innan man vet huruvida Riksdagen
accepterar den plats, som Kongl. Maj:t möjligen kommer att erbjuda
Riksdagen, såsom för ändamålet lämpligast. För min del kan jag således
icke finna någon fara i att antaga Utskottets förslag sådant det före-
ligger, ehuru jag å andra sidan icke finner någon stor skilnad mellan
Utskottets och reservantens förslag.

Jag är således icke tveksam om hvad man bör besluta, utan kom-
mer jag att yrka bifall till Utskottets förslag, och jag gör det i den
förhoppning att man derigenom kommer åtminstone ett steg framåt
mot denna frågas lösning, som vi alla ifrigt efterlängta, så att man
finne lämpliga lokaler för Riksdagen och äfven för Riksbanken. Nu
har man sagt att man sammankopplat frågorna, men det är väl ingen
sammankoppling att begära att Kongl. Maj:t ville utreda hvar lämpliga
lokaler kunde fås, och om Kongl. Maj:t då finner att en plats är lämplig
för riksdagshus, men icke för riksbankshus, så är icke sagdt att Kongl.
Maj:t inkommer med förslag om gemensam byggnadsplats för Riks-
dagen och Riksbanken. Det är i detta afseende man velat lemna
Kongl. Maj:t fria händer, så att det icke blefve så svårt för Kongl.
Maj:t att inkomma med sådant förslag, som det annars skulle blifva,
om Riksdagen nu ifrågasatte den eller den utredningen. Derfor har
man icke heller talat om tillsättande af komité, utan man låter det
helt och hållet bero på Kongl. Maj:t i detta fall. Jag föreställer mig

att då det endast gäller den blifvande platsen, kan denna utredning åstadkommas utan sådana vidlyftiga apparater som en komité.

Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herrar *Hellgrén* och *Jöns Rundbäck*.

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Jag beundrar verkligen dalarepresentantens fyndighet att gifva en annan tydning åt saker och ord än de verkligen ega. I denna fyndighet är han alldeles utmärkt. I Utskottet talades visserligen också om ritningar, men det var om planritningar öfver tomten och icke öfver huset, samt icke om kostnadsförslag öfver huset, utan om kostnaden för tomten och för dess iordningsställande för byggnaden, så att man kunde taga i betraktande hurudan grunden vore. Det var derom man talade inom Utskottet, men icke om ritningar till hela huset eller huru detta skulle se ut. Nu frågar jag huru en komité skulle kunna skaffa ritningar till ett riksdagshus, då den icke ens vet hvar Riksdagen vill bygga detta hus eller om det skall blifva sammanbyggt riksdags- och riksbankshus. För min del anser jag detta senare vara högst olämpligt, då Riksdagen och Riksbanken hafva så vidt skilda ändamål, hvarför de icke böra sammanföras å ett ställe. Riksbankshuset bör byggas i högsta grad säkert för eldfara och mot inbrott och bör därför byggas för sig. Naturligtvis bör riksdagshuset också vara skyddadt för eldfara, men det behöfver dock icke vara så säkert deremot som riksbankshuset. Men nu fordrar man, att Kongl. Maj:t skall föranstalta om ritningar äfven öfver byggnaderna. Den ritning jag afsett skulle endast bestå i en plan öfver byggnadstomten, utan hvilken något kostnadsförslag öfver byggnaderna ju ej kan uppgöras. Deremot anser jag det högst olämpligt att uppgöra byggnadsritningar, innan man vet, hvad man vill eller hvar man vill bygga. Hvad beträffar yrkandet på rent afslag, så skall jag för min del icke motsätta mig detta, men nog anser jag det vara på tiden att vi snart bestämma hvad vi vilja göra. Byggnadstomterna blifva allt dyrare och svårare att erhålla, och ett riksdagshus bygges icke så fort. Äfven torde det vara skäl att så fort ske kan bygga ett nytt riksbankshus, ty det gamla är eldfarligt och eldfarligare än jag förut antagit. Att bygga i hop dessa olika byggnader, tror jag, såsom sagdt, icke med fördel kanske.

Jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Herr Wallenius: Jag anser för min del tiden nu vara inne att tänka på ett nytt riksdagshus på den grund att vi nu hafva tillfälle att använda det nuvarande till Riksarkiv och derigenom bespara omkring 1,200,000 kronor. Det är tydligt och klart att ett uppskof med anskaffande af en ny lokal för Riksarkivet icke längre kan uppskjutas och därför anser jag, såsom sagdt, det vara på tiden att taga itu med saken på allvar. En byggnad på den nuvarande platsen tror jag icke skulle kunna blifva till Riksdagens belåtenhet, och då nu tillfälle förefinnes att fördelaktigt realisera det gamla riksdagshuset, bör man icke låta tillfället dertill gå sig ur händerna.

Hvad sjelfva frågans afgörande angår, anser jag hufvudsaken vara den att vi få en byggnadstomt bestämd, tillräckligt stor att derå kan

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m. (Forts.)

uppföras både riksbankshus och riksdagshus. Sedan platsen väl är bestämd, är det icke svårt att få ritningar till en byggnad. Om man t. ex. har 5 byggnadsplatser att välja på, så får Riksdagen genom votering afgöra hvilken den vill bestämma. Och sedan byggnadsplatsen en gång är bestämd, så får man nog ritningar till byggnader. Det blir icke svårt. Man kan ju t. ex. anordna en täflan mellan olika ritningar och, sedan flere sådana blifvit uppgjorda, genom votering bestämma, hvilken af dem som bör antagas och derefter bygga. Här har yttrats att Riksdagen, för besluts fattande om byggande på en viss plats, skulle hafva till förutsättning, att huset byggdes efter en viss ritning. Men om ett hus skall byggas på en eller annan plats, så och där tomten är gifven, då priset för tomten och dess apterande äfven är bestämdt, förekommer icke anledning att påkosta tomten något annat än för grundläggning, och jag vågar med bestämdhet påstå, att kostnaden för grundläggning på olika tomter icke kan variera mer än högst 30 eller 40 tusen kronor, hvilket ju icke är någon summa att tvista om.

Herr Hammarberg: Det är ingalunda ovanligt att olika åsikter göra sig gällande om de vägar, som skola leda till samma mål. Så väl Utskottets som reservantens förslag i denna fråga synes mig leda till samma mål, och jag för min del skulle kunna förena mig i antagande af hvilketdera af de båda förslagen som helst. Men då antagligt är att Första Kammaren bifaller Utskottets förslag, synes det mig icke lämpligt att vid denna sena timme på riksdagen fatta ett från Första Kammarens afvikande beslut. Att komma till någon bestämd uppfattning af den ena eller andra platsens lämplighet utan ritningar, föreställer jag mig skulle blifva ganska svårt; och af sådan anledning anser jag också lämpligast, att Kammaren bifaller Utskottets förslag. Det är naturligtvis icke meningen att ritningarna skulle vara fullständiga. Då man så länge önskat göra något i denna sak, och på den af Utskottet föreslagna väg verkligen något kan vinnas, yrkar jag sålunda bifall till samma förslag.

Herr Angel instämde med Herr Hammarberg.

Grefve Mörner: Då i nu föreliggande betänkande blifvit antydt möjligheten deraf att Riksbankens nya lokal skulle kunna inrymmas i samma byggnad som Riksdagen, så vill jag för min del begagna tillfället att uttala min åsigt, att jag anser det icke vara nyttigt och ändamålsenligt att förena i samma hus Riksbanken och Riksdagshuset. Jag tror att Riksbanken bör hafva en särskild byggnad för sig. Hvad för öfrigt angår hela saken, så är jag icke särskildt förtjust i förslaget i fråga, men det kan vara ett försök att göra, och jag kan icke finna att någon skada deraf uppstår. På denna grund kommer jag, i fall votering skulle komma i fråga, att rösta på bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Anderson i Burlöf: Det är dock så att jag anser i

motsats mot en föregående talare att en skada kan uppstå genom att binda så många byggnadsfrågor tillsammans med hvarandra. Jag tror att det skulle leda till att påskynda en utredning af frågan om de många hus, som äro nödvändiga att uppföra, riksdagshus, riksarkiv och bankhus, om man icke slår alla frågorna tillsammans. Jag tror att förhållandet är, som Herr Sjöberg sade, att man må dölja det eller icke, så hänger dock, hemligen eller uppenbarligen, frågan om ett nytt hofstall tillsammans med dessa frågor. Somliga vilja använda det nuvarande teaterhuset till riksdagshus och lägga en teater på Helgeandsholmen; andra åter vilja hafva ett nytt riksdagshus eller ett nytt bankhus eller bådadera på Helgeandsholmen, och andra vilja slutligen hafva ett Riksarkiv på Helgeandsholmen — och så kommer alltid åter upp frågan om plats för ett nytt hofstall. Derför tror jag icke att så många utredningar på en gång komma att påskynda frågans lösning. Flere komitéer hafva på senare tiden tillsatts af Herrar Riksgäldsfullmäktige, och redan i början af 50-talet tillsattes af Kongl. Maj:ten sådan i detta ärende; den satt i 12 år och förklarade slutligen blott att den upplöst sig.

När nu Riksdagen en gång har förklarat att den icke vill bygga nya kamrar här på platsen, så tror jag att det enklaste och bästa sättet att i saken komma från ord till handling är att uppföra ett nytt riksdagshus på Artilleriplan och att sedan nyttja detta hus till riksarkiv, om det dertill kan finnas lämpligt; man har då icke påtagit sig mer än man kan utföra, och fullmäktige i Riksbanken kunna få någon tid på sig att söka efter plats för ett nytt riksbankshus.

Jag yrkar afslag å så väl Utskottets betänkande som reservationen.

Herr Liss Olof Larsson: Den siste talaren tyckes icke vara lika mån om riksbankshufvudkontor som bankofullmäktige, Banko-Utskottet och Riksdagen visade sig vara för bankens afdelningskontor i Malmö, då dessa utan meningsskiljaktighet beslöto, att bifalla afdelningskontorets styrelses förslag att inköpa ett hus — icke därför att det var behöfligt för kontoret, utan därför att det låg i samma kvarter som kontorets hus. Efter ett sådant tillmötesgående mot afdelningskontoret var det oväntadt att höra, det en af dess styrelseledamöter skulle yrka afslag å nu förevarande förslag, som just afser att bereda en menskelig lokal för hufvudkontoret. Det torde emellertid icke vara ur vägen att i denna utredning får ingå, huruvida plats äfven kunde vinnas för ett nytt riksbankshus. Inom Utskottet talades om att man troligen skulle söka förskräcka oss med talet om Helgeandsholmen och nytt hofstall, och att det var detta som åsyftas. Denna »buse» framhölls i bjärta färger af den näst föregående talaren, och hade jag intet annat att åberopa än min enskilda åsigt om den saken, vore nog frågan snart fallen. Nu har jag emellertid att åberopa Utskottets betänkande, af hvilket talaren icke synes hunnit hafva tagit del. Jag undrar icke på att man icke hunnit genomläsa betänkandet och jag klandrar hvarken honom eller någon annan därför, då det så hastigt blifvit förelagdt till afgörande. Jag ber dock att få erinra om hvad som förekommer på 4:de sidan i Utskottets betänkande. Det heter nemligen der: »Dock synes

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m
(Forts.)

det Utskottet ej lämpligt att i utredningen inbegripa de af motionären omförmälda frågorna om Helgeandsholmens ordnande och ett nytt hofstalls anskaffande.» Derigenom har Utskottet således velat undanrödja den farhåga, som man befarat annars skulle uppstå. Utskottet har sålunda tydligen uttalat, att frågan om hofstallet och Helgeandsholmen icke afses med den utredning, Utskottet föreslår. Nu föreställer jag mig att om man skrifer till Kongl. Maj:t, så lär man väl icke afskrifva endast »klämman» utan äfven sjelfva motiveringen; och då har Riksdagen på förhand förklarad, att i denna utredning icke skulle ingå frågan om Helgeandsholmens ordnande och ett nytt hofstalls anskaffande. Jag anser således att man icke bör afskräckas af att den sista frågan kommer upp igen, i fall man nu skrifer till Kongl. Maj:t.

Jag sade förra gången jag hade ordet att jag icke kunnat finna någon skilnad emellan Herr Lyttkens' reservation och Utskottets förslag. Såsom bevis derpå ber jag att få förklara, likasom jag äfven gjorde i Utskottet, att om Utskottet hade bifallit Herr Lyttkens' reservation, skulle jag äfven varit med derom, men då majoriteten inom Utskottet, med undantag af blott en enda, satte sig emot detta Herr Lyttkens' förslag, så förenade jag mig med dem, därför att jag icke kunde se någon skilnad i de båda förslagen. Om Kammaren vill godkänna Herr Lyttkens' reservation, har jag således ingenting att deremot anmärka. Den enda omständighet, som dervid vore att taga i betraktande är, att Kamrarne då möjligen kunde komma till olika beslut i frågan, men det kan dock afhjelpas genom sammanjemkning eller gemensam votering. Frågan befordras således precis lika väl genom Herr Lyttkens' reservation som genom Utskottets förslag. Men då jag tror det vara bättre, om Kamrarne stannade vid lika beslut, och då jag antager att Första Kammaren kommer att bifalla Utskottets förslag, yrkar jag för min del fortfarande bifall till detsamma.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag vill blott svara Herr Liss Olof Larsson, att jag erkänt behofvet af ett nytt riksbankshus, men jag tror, att frågan kan lösas hastigare och bättre, om man behandlar hvar sak för sig.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag derå, dels ock på antagande af det förslag, som Herr Lyttkens i sin hithörande reservation framlagt; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg att Utskottets framställning måtte helt och hållet afslås, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering, hvadan en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets i Memorialet N:o 4 gjorda hemställan, antager yrkandet om afslag å samma hemställan,

Angående utredning i fråga om anskaffande af nya lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.
(Forts.)

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet på bifall till den af Herr Lyttkens afgifna, vid memorialet fogade reservation.

Den omröstning, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 73 ja mot 89 nej; och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet hemställt i Memorialet N:o 4,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren godkänt det förslag till beslut i ämnet, som innefattas i Herr Lyttkens' vid memorialet fogade reservation.

I den senare voteringen afgåfvos 105 ja mot 57 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 4.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 17, angående tullbevillningen.

1 punkten.

Kongl. Maj:t hade, under förutsättning af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts proposition N:o 41, angående med Spanien afslutade nya handels- och sjöfartstraktater, föreslagit, att nedan omförmälda tulltaxerubriker måtte erhålla följande förändrade lydelse, att tillämpas från och med den dag, då nämnda traktater trädde i gällande kraft:

Angående ändringar i tulltaxan.

Angående
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

	Quantitet för tullberäk- ningen.	Tullsats.	
		Kronor.	Öre.
15 Apelsiner	1 kilogram	—	10
94 Citroner	d:o	—	10
177 Gras:			
esparto, arbetadt eller oarbetadt, samt andra ej specificerade gräs, oarbe- tade	— —		fria
178 ej specificerade, färgade, trensade eller upprispade	1 kilogram	—	7
313 Korkar, skurna: utan beslag	d:o	—	7
441 Russin	d:o	—	14
Vin, alla slag:			
582 af till och med 20 procents alkohol- halt	1 liter	—	15
af mer än 20 till och med 25 procents alkoholhalt:			
583 på fat, större eller mindre	1 kilogram	—	30
584 på andra kärl	1 liter	—	65
af högre alkoholhalt än 25 procent. tullbehandlas såsom Likör.			
586 Vindrufvor	1 kilogram	—	10

Rörande denna Kongl. proposition hade Utskottet hemställt, att densamma måtte af Riksdagen bifallas, dock endast under förutsättning, att de med Spanien afslutade handels- och sjöfartsraktaterna blefve af spanska cortes godkända.

Herr Olof Jonsson, hvilken, enligt anteckning å betänkandet, inom Utskottet reserverat sig vid förevarande punkt, anförde: Såsom herrarne finna, har jag reserverat mig mot det tariffnummer, som Utskottet här föreslagit. Det är naturligtvis icke min afsigt att söka vinna gehör för detta mitt yrkande, utan har jag hlott velat i protokollet hafva förvarat min protest mot den märkvärdiga politik, som här börjat göra sig gällande vid förandet af underhandlingar gent emot andra makter.

Kongl. Maj:t föreslog i fjol samma tullbestämmelse i afseende å dessa viner, som jag nu i min reservation yrkat, men, som bekant, strökos då dessa undantagsbestämmelser genom gemensam votering, och när utgången då blef sådan, är det naturligt, att jag ej heller nu skall vinna något understöd för min mening. Jag vill dock fästa uppmärksamheten på olikheten i förfaringsätten, när man vill söka vidga marknaden genom traktater med utlandet. Om vi genom vår tulltaxa medgifva en nedsättning åt alla nationer, samtidigt med att nedsättning göres för de nationer, med hvilka traktat träffats, så kan denna nedsättning för traktalet icke vara af lika stor vikt, som när nedsättningen endast gäller det landets produkter. De hafva lika god

marknad för sina varor hos oss äfven utan traktat, hvadan det för dem vore lika godt att icke alls hafva något traktat, då de i allt fall hafva svårt att konkurrera med de stater, som icke hade traktat. På samma sätt ställer det sig för de land, hvilka slutit traktat icke allenast med oss, utan äfven med alla andra. Vi skulle då icke hafva lika stor fördel af traktatsaftalet. Ergo är det blott för att protestera mot den politik, som nu har följts, att icke en annan tariff upprättats, som jag nu yttrat mig; men jag har icke velat göra något yrkande, utan endast förvara min mening till protokollet.

*Angående
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)*

Herr Lönegren: I det förslag till tulltaxa, som Kongl. Maj:t förra året till Riksdagen afgaf, förekom äfven den bestämmelsen, att den på grund af traktat med Frankrike antagna lägre tullsatsen å vin skulle tillämpas endast i det fall, att varan infördes sjöledes direkt från produktionslandet. Det var således då fråga om införande af differentialtull för artikeln vin. Bevillnings-Utskottet ansåg sig emellertid icke kunna tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag. Utskottet framhöll de olägenheter, förvecklingar och onödiga kostnader, som genom ett sådant stadgande skulle för importörerna uppstå, utan att statens inkomster derigenom skulle förökas; och på dessa praktiska skäl afslogo Kamrarne förslaget i denna del. Herr Olof Jonssons förslag innebär ännu större svårigheter i tillämpningen än Kongl. Maj:ts förslag i fjol, ty reservationen går ut på att icke endast den direkta *sjöledes* införseln skulle berättiga till tullindring, utan äfven att direkt införsel *öfver land* skulle tillförsäkra importören tillämpning af den lägre tullsatsen. Jag är förvissad om att Kammarens herrar ledamöter lätteligen inse, hvilka stora svårigheter skulle genom ett sådant stadgande uppstå, huru ytterligt svårt det skulle blifva för importörerna att styrka den direkta införseln öfver land, och för tulltjenstemännen att kontrollera densamma. Men icke nog härmed: antagandet af Herr Jonssons förslag skulle innebära ett upphäfvande af förra Riksdagens beslut; ty om förslaget blifver lag, kommer det att gälla icke allenast för de spanska, utan äfven för de franska vinerna, om hvilka vi redan förra året fattat beslut. Om franska viner hitkomma öfver England, Tyskland eller Danmark och af en eller annan orsak der varit upplagda och således ej direkt hit till landet införts, då måste ock enligt förslaget de högre tullsatserna för dem tillämpas. Jag tror knappast att ett sådant tillvägagående kan vara riktigt eller att det är rädligt att så förfara; kanske har ej reservanten ens tänkt sig en sådan verkan af förslaget. Jag föreställer mig att Kamraren på grund af det jag nu tagit mig friheten anföra icke kan finnas benägen att följa den föregående talaren på den af honom angifna vägen och yrkar för min del afslag å reservationen och bifall till Utskottets hemställan.

Vidare yttrades icke. Kamraren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 2 och 3.

Blefvo äfven bifallna.

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 62.

Angående
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

Punkten 4.

Lades till handlingarne.

§ 5.

Till bordläggning anmälades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Memorial:

N:o 51, med förslag till voteringsproposition med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets utlåtande angående riksstatens Fjerde hufvudtitel;

N:o 52, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande trenne punkter af Stats-Utskottets utlåtande angående Femte hufvudtiteln;

N:o 53, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å Kongl. Maj:ts proposition angående pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl m. fl. vid armén; och

N:o 54, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11 c angående de Kongl. teatrarne;

Samma Utskotts Utlåtande N:o 55, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 18, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande, enligt Art. III af Bevillningsstadgan, utgående afgifter;

Samma Utskotts Memorial N:o 19, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa delar af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 14, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande stämpelafgiften; samt

Särskilda Utskottets Memorial N:o 11, med anledning af Riksdagens beslut att icke bifalla Kongl. Maj:ts hemstallan i 22:dra punkten af 9:de hufvudtiteln.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.